

Folkehelse: Den nye oljen

Man blir fort mett på antall gode intensjoner som har funnet veien inn i folkehelsemeldingen "Gode liv i eit trygt samfunn".

TEKST

Bjørnar Olsen

PUBLISERT 2. mai 2019

«**Gode liv i eit trygt samfunn**» er tittelen på folkehelsemeldingen eldre- og folkehelseminister Åse Michaelsen la frem 5. april. Ambisjonen om å skape et trygt samfunn og fremme helsevennlige valg er knapt mulig å si seg uenig i.

I det hele tatt: Man blir fort mett på antall gode intensjoner som har funnet veien inn i meldingen. En grunn til dette er at meldingen har blitt til gjennom et tverrdepartementalt arbeid og innspill i møter med privat, ideell og frivillig sektor. Folkehelsearbeidet skjer altså i alle departementene, og skjer på tvers av en rekke sektorer. Når alle skal med og alle skal bidra, blir alt nevnt. Uten at det kjennes spesielt forpliktende ut.

At Folkehelsemeldinga ikke oppleves som et forpliktende handlingsdokument, skyldes også at den ikke er en selvstendig tekst, men hviler tungt på andre stortingsmeldinger, strategier og planer (et eget vedlegg ramser opp de 55 mest relevante av disse). Dette er allerede vedtatt politikk som skal følges opp i det ordinære budsjettarbeidet. Men når det konkrete arbeidet slik spres utover en rekke budsjettposter i en mengde forskjellige departementer, blir det vanskelig å følge med på regjeringens overordnede folkehelsepolitikk.

Ikke bare peker meldingen til et vell av eksisterende tekster, den viser også til en rekke kommende strategier, handlingsplaner og meldinger. Det gjør at Folkehelsemeldinga mest av alt fremstår som et nettverk av andre tekster. Men uten at det i selve meldingen fremgår hva regjeringen egentlig har prioritert, utover overordnede ønsker som deles av befolkningen som et hele: bedre luftkvalitet, mindre støy, god alderdom, trygg oppvekst, inkluderende arbeidsliv og helsefremmende nærmiljø.

«Når alle skal med og alle skal bidra, blir alt nevnt. Uten at det kjennes spesielt forpliktende ut»

Det mest konkret nye i folkehelsearbeidet er kanskje at regjeringen alt på første side ønsker forsterket innsats på tre områder: Tidlig innsats for barn og unge. Mindre sosial

ulikhet i helse. Forebygging av ensomhet. De to første punktene inngår allerede i Psykologforeningens satsningsområder, mens ensomhet alt er tema i mang en klinisk samtale. Slik sett viderefører regjeringen sin intensjon fra forrige folkehelsemelding om å gjøre psykisk helse til en likeverdig del av folkehelsearbeidet.

Viktigheten av folkehelsearbeid, ikke minst den forebyggende delen, begrunnes gjerne i de kostnadene vår uhelse og våre dårlige levevaner skaper. Så også her. Sykdom og ulykker summeres til 1860 milliarder kroner, mens vi ville spart 154 milliarder hvis vi hadde fulgt de offisielle kostholdsrådene. Ikke bare kroppen koster: 290 milliarder kroner er hva psykiske lidelser koster Norge i året, forteller Arne Holte til Folkehelsemagasinet 20. oktober i fjor. Selv om deler av disse tallene er overlappende, er sluttsummen av en størrelse som tilsvarer nær to tredjedeler av Norges brutto nasjonalprodukt.

Den nye oljen er å være frisk. Så det er ikke rart at staten ønsker å sikre seg denne gevinsten. Men de virker lite villig til å ta utbyggingskostnaden for nye helsefelt. For selv om dette folkehelsearbeidet skal skje i kommunene, skal innsatsen for å bedre borgernes helse skje innenfor eksisterende økonomiske rammer, og kommunene forbeholdes retten til å utsette et tiltak inntil det er dekning i budsjettet. Det gir regjeringen en god politisk ryggdekning uansett hva som skjer og ikke skjer de kommende årene. For selv om lite blir gjort, vil mengden av gode intensjoner i Folkehelsemeldinga åpne for så mange mulige tiltak at man alltid kan peke på at noe er gjort.

Teksten sto på trykk første gang i Tidsskrift for Norsk psykologforening, Vol 56, nummer 5, 2019, side 305

TEKST

Bjørnar Olsen, Sjefredaktør